

Sygn. akt I UK 237/14

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania R. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych: P. Spółki z o.o. w K. i O. Spółki z o.o. w K.
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. akt X Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w K. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 10 października 2012 r. w ten sposób, że ustalił, iż R. Z. ma prawo do zasiłku chorobowego za wskazane w wyroku okresy oraz ustalił, że ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego pobranego w wymienionych w nim okresach, a w pozostałej części odwołanie wnioskodawcy oddalił.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r. w uwzględnieniu apelacji organu rentowego zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że stwierdził brak prawa wnioskodawcy do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego za okresy od 15 grudnia 2011 r. do 13 stycznia 2012 r., od 30 stycznia 2012 r. do 14

marca 2012 r. i od 30 marca 2012 do 12 kwietnia 2012 r., zobowiązując go do zwrotu zasiłku chorobowego za te okresy w kwocie 133.461,48 zł.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania, tj.: 1) art. 386 § 1 k.p.c., przez jego niezastosowanie i oddalenie apelacji ubezpieczonego, w sytuacji gdy była ona całkowicie uzasadniona; 2) art. 385 k.p.c., przez jego niezastosowanie i uwzględnienie apelacji organu rentowego w części, pomimo że apelacja ta była w całości bezzasadna; 3) art. 233 § 1 i art. 217 § 2 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegające na braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięciu części zeznań świadków oraz ubezpieczonego mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy; II. naruszenie prawa materialnego, a to art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej jako ustawa zasiłkowa), przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że: a) wykonanie czynności wynikających z wcześniejszych zobowiązań mających na celu rozszerzenie działalności przedsiębiorstwa polegających na podpisywaniu dokumentów wcześniej przygotowanych lub przygotowanych przez inne osoby w domu lub szpitalu przez ubezpieczonego stanowi pracę zarobkową powodującą utratę prawa do zasiłku chorobowego; b) nie ma znaczenia dla ustalenia utraty prawa do zasiłku chorobowego ilość podejmowanych czynności przez ubezpieczonego w każdym z okresów zasiłkowych, w sytuacji gdy ilość tych czynności oraz ich rodzaj świadczą o incydentalnym ich charakterze, a w konsekwencji o braku podstawy do utraty prawa do zasiłku chorobowego; c) podpisanie wcześniej przygotowanej uzgodnionej treści umowy o pracę stanowi czynność zarobkową pozbawiającą ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego, zwłaszcza w sytuacji, gdy inne czynności z zakresu prawa pracy dokonane w podobnych okolicznościach nie stanowią pracy zarobkowej pozbawiającą ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego; d) podpisanie umowy najmu oraz odbiór lokalu, którego termin był wcześniej ustalony a warunki umowy uzgodnione pomiędzy stronami, stanowi pracę zarobkową pozbawiającą ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego; e) przeprowadzenie instruktażu stanowiskowego dla nowo zatrudnianego pracownika stanowi czynność zarobkową pozbawiającą ubezpieczonego prawa do

zasiłku chorobowego, zwłaszcza w sytuacji, gdy inne czynności z zakresu prawa pracy dokonane w podobnych okolicznościach nie stanowią pracy zarobkowej pozbawiającej ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego, co w konsekwencji doprowadziło do niewłaściwego zastosowania tego przepisu i uznania, że ubezpieczony utracił prawo do zasiłku chorobowego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, względnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i uwzględnienie w całości apelacji ubezpieczonego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony po pierwsze - występowaniem istotnych zagadnień prawnych oraz potrzebą dokonania wykładni budzącej poważne wątpliwości art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, przez ustalenie: 1) czy będący na zwolnieniu lekarskim ubezpieczony prowadzący jednocześnie działalność gospodarczą w przypadku podejmowania przez niego niewielkiej liczby czynności w okresach zasiłkowych polegających głównie na złożeniu podpisu na dokumencie w miejscu zamieszkania lub szpitalu (w większości wcześniej przygotowanych przez niego lub inne osoby) mających na celu wykonanie wcześniej powziętych inwestycji oraz zobowiązań, a przede wszystkim mających na celu zapewnienie dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa stanowią pracę zarobkową powodującą utratę prawa do zasiłku chorobowego w świetle art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa; 2) czy dokonanie czynności formalnej następczej w późniejszym okresie zasiłkowym w stosunku do wcześniejszej czynności powodującej utratę prawa do zasiłku (będąca wynikiem wcześniejszej czynności, np. podpisanie rachunku do wcześniej zawartej umowy zlecenia) może powodować uznanie tej czynności jako skutkującej utratą prawa do zasiłku, nawet jeśli sama w sobie takiej utraty by nie spowodowała oraz po drugie - oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej z uwagi na dokonanie odmiennej niż Sąd pierwszej instancji oceny dowodów oraz wykładni art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, a nadto nieuwzględnienie zasadnej apelacji ubezpieczonego i uwzględnienie w zdecydowanej większości całkowicie bezzasadnej apelacji organu rentowego, co doprowadziło do naruszenia art. 385 i 386 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Skarżący odwołuje się do przesłanek występowania istotnych zagadnień prawnych, potrzeby wykładni przepisu prawa oraz oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Należy zatem zwrócić uwagę, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51).

Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w

sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia.

Skarżący nie zdołał wykazać istnienia tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, gdyż albo interpretacja przepisu rodzi wątpliwości prawne, albo przepis ten jest jednoznaczny, a jego zastosowanie przez sąd błędne i wówczas skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Ponieważ skarżący formułuje na tle art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej zagadnienia prawne i wątpliwości interpretacyjne, przeto nie można przyjąć oczywistej zasadności skargi z uwagi na widoczne *prima facie* naruszenie tego przepisu przez Sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 738506 oraz z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990).

Po drugie, nie można mówić o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na obrazę przez Sąd drugiej instancji art. 385 i art. 386 § 1 k.p.c. Przepisy te są adresowane do sądu drugiej instancji i przesądzają o tym, w jaki sposób ma on rozstrzygnąć sprawę, jeżeli stwierdzi, że apelacja jest bezzasadna bądź że powinna być uwzględniona. Sąd drugiej instancji nie narusza art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c., jeżeli uwzględni apelację na podstawie oceny, że jest ona zasadna, niezależnie od twierdzenia strony, iż była bezzasadna (por. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 24 października 2013 r., II PK 24/13, OSNP 2014 nr 9, poz. 127 i powołane w nim orzeczenia).

Po trzecie, formułowane przez skarżącego wątpliwości wielokrotnie stanowiły przedmiot rozważań Sądu Najwyższego, w którym zgodnie przyjmuje się, że pracą zarobkową, której wykonywanie w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, jest każda aktywność ludzka zmierzająca do osiągnięcia zarobku (por. wyroki z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005 nr 21, poz. 342 oraz z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 606/12, LEX nr 1391152); jedynie sporadyczna, incydentalna, wymuszona okolicznościami aktywność zawodowa może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego (tak w wyrokach z dnia 9 października 2006 r., II UK 44/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 295 oraz z dnia 3 marca 2010 r., III UK 71/09, LEX nr 585848); pozbawienie prawa do zasiłku chorobowego może i powinno nastąpić tylko wtedy, gdy w trakcie zwolnienia lekarskiego są wykonywane przez przedsiębiorcę w jego zakładzie konkretne czynności związane wprost z działalnością gospodarczą (por. wyrok z dnia 7 października 2003 r., II UK 76/03, OSNP 2004 nr 14, poz. 247); ocena czy prowadzący działalność gospodarczą podjął pracę zarobkową w czasie korzystania z zasiłku chorobowego, zależy od okoliczności konkretnej sprawy, w tym zwłaszcza od rodzaju i zakresu prowadzonej działalności oraz rodzaju czynności, które wykonywał (por. wyrok Sądu Najwyższego 4 kwietnia 2012 r., II UK 186/11, LEX nr 1216851). Z poglądów tych jasno zatem wynika, że chodzi o wykonywanie określonych czynności w trakcie orzeczonej niezdolności do pracy, niezależnie od tego, czy stanowią one realizację wcześniej zapoczątkowanych inwestycji lub podjętych zobowiązań, zaś ich incydentalność jest kwestią ustaleń faktycznych.

Po czwarte, formułowane przez skarżącego wątpliwości pozostają poza stanem faktycznym sprawy, z którego wynika, że działalność skarżącego w spornych okresach nie miała charakteru incydentalnego i nie ograniczała się do czynności formalnych (np. podpisania rachunku do zawartej wcześniej umowy zlecenia), ale polegała - między innymi - na zawieraniu kolejnych umów zlecenia w celu rozszerzenia prowadzonej działalności gospodarczej.

Po piąte, z wywodów skarżącego wynika, że w istocie chodzi mu o zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska co do zarzutów postawionych w podstawach kasacyjnych, jednakże taka okoliczność nie uzasadnia zaangażowania Sądu Najwyższego w rozpoznanie skargi kasacyjnej.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.